

Lesz-e válasz?

Megjegyzések a három pártelnök közös leveléhez

A szerb–magyar történelmi megbékélés érdekében közös levéllel fordult 2009. február 12-én Boris Tadić szerb államfőhöz, Mirko Cvetković kormányfőhöz és Slavica Đukić-Dejanović parlamenti elnökhöz Pásztor István, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) elnöke, Ágoston András, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) elnöke és Páll Sándor, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének elnöke (VMDK) az 1944/45-ös magyarelles atrocitások ügyében.

A három pártelnök levelének első része említést tesz azoknak az eseményeknek a feltárása érdekében tett korábbi javaslatokról, „amelyek következménye jelentős számú magyar lakosság likvidálása lett Vajdaság területén 1944 végén és 1945 elején”. Az elmúlt 64 év alatt azonban egyetlen kezdeményezés sem eredményezte ennek a fájdalmas kérdésnek a méltányos lezárását. A válasz leginkább a szerb hivatalos körök hallgatása volt.

Levelük központi részében az aláírók emlékeztetnek azokra a eseményekre és gesztusokra is, amelyeket Magyarország a második világháború után tett, hogy „elismerje saját bűnösségét a Vajdaságban élő szerb lakosság és más népek ellen elkövetett erőszak tekintetében”. Nem említi azonban, ezért ide kívánczok, hogy a Magyar Országgyűlés még 1992. május 12-én elfogadta a XXXII. Törvényt, az – 1939. március 11. és 1989. október 23. között – életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak erkölcsi és vagyoni kárpótlásáról (a Magyar Köztársaság Hivatalos Lapjának 1992. június 2-i 56. száma, módosítva az 1997. évi XXIX. és a 2006. évi XLVII., valamint a LXX. Törvénnyel). A törvény alapján több mint kétmillió – köztük számos vajdasági szerb – polgár is részleges kárpótláshoz vagy nyugdíj-kiegészítéshez jutott.

A levél végén a pártelnökök a közös történelmi megbékélés érdekében kifejezik azon elvárásainkat a szerbiai „legmagasabb rangú állami tisztségviselői” iránt, hogy „megértéssel fogadják” a javaslatokat és megteszik a szükséges lépéseket „a szerb–magyar történelmi megosztottság túlhaladása érdekében”.

Politikai jelentőségű levél

A levélnek kétségtelen politikai jelentősége van. Azzal a céllal íródott, hogy állásfoglalásra, vagyis a magyarok ellen elkövetett háborús „bűntény elismerésére, a részvét kifejezésére és a megkezdett kutatások befejezésére” serkentse a szerb hivatalos szerveket. Ilyen szempontból eleget tesz az elvárásoknak. Vannak azonban olyan körülmények, a levéllel szövegében pedig – csak az aláírók által ismert megfontolásból történt – olyan megfogalmazások is, amelyekkel kapcsolatban kérdések vetődnek fel és amelyek (el)gondolkodásra készítenek. Mivel a levelet három magyar politikai párt elnöke írta alá és intézte azt a legfelelősebb szerbiai hatalmi szervek vezetőihez, felmerül a kérdés, hogy a negyedik magyar párt, a Magyar Polgári Szövetség (MPSZ) elnökének aláírása miért hiányzik a levélről? Köztudott ugyanis, hogy ez a párt – a civil szervezetekkel tartott 2009. január 17-én zentai és a február 7-i újvidéki tanácskozáson is – nyíltan támogatta Dr. Becsey Zsolt (EPP-ED, Fidesz) európai parlamenti képviselő strasbourgi sajtóközleményében tett javaslatát, hogy „Szerbia majdani uniós tagságának előfeltétele kell legyen, hogy Belgrád hivatalosan beismerje a titoista partizánok által 1944–45-ben a Délvidéken elkövetett népirtást” és az érintettek jogos kárpótlását?

Dr. Becsey Zsolt idézett javaslatát – alulírott ismeretei szerint – a VMSZ, VMDP és a VMDK – nyilvánosan (bizonyára politikai okokból) nem támogatta. Hogy ez indokolt-e vagy sem, bizonyára majd csak később derül ki.

A három magyar politikus levele azt sem mondja ki nyíltan, hogy az 1944. október 17-én Vajdaságban bevezetett katonai közigazgatást alatt, amely „1945. február elején ért véget”, népirtás történt, és azt sem, hogy kik követték azt el. Szövegében az utódok és az áldozatok rokonainak erkölcsi és vagyoni kárpótlásról sem esik említés, sőt a kárpótlás szó még csak nem is szerepel.

Közös parlamenti határozat?

Dr. Becsey Zsolt idézett javaslata csak egy teljesen puhított formában került a levélbe. Nem úgy, mint Szerbia az EU-ba való majdani felvételének feltételeként, hanem olyan formában, hogy „a (háborús – B. A. megj.) bűnök elkövetését kölcsönösen elismerő közös parlamenti határozat elfogadása” és a „történelmi megbékélésre vonatkozó közös nyilatkozatok aláírása” – kétségtelenül hozzájárulnának egyebek között „az Európai Unióhoz való csatlakozás erőfeszítéseinek támogatásához”. Kétségtelen: határozott követelést nem tartalmazó politikai fogalmazás.

Ebből a szövegrészből az is kiderül, hogy a levélírók egy magyar–szerb/szerb– magyar „kölcsönösen elismerő közös parlamenti határozat” és a „történelmi megbékélésre vonatkozó közös nyilatkozat” aláírását javasolják „a köztársasági elnökök, a parlamenti elnökök és a kormányelnökök részéről”. Itt a levél már önmagával kerül ellentétbe, vagyis azzal a részével, amely emlékeztet arra, amit Magyarország a második világháború után tett a saját bűnössége elismerésében.

A levélírók ilyen javaslatát nem vitatva, felmerül a kérdés, hogy ezeknek a dokumentumoknak az aláírására nem-e az után kellene sort keríteni, ha már a szerb fél részéről is megtörtént „a bűntény elismerése, a részvét kifejezése és a megkezdett kutatások befejezése”? A vajdasági magyar közvélemény bizonyára arra vár, hogy ez végre a szerb részről is megtörténjen.

A levélből nem derül ki, hogy bármilyen határidőhöz lenne kötve, és az sem hogy meddig fognak várni a vajdasági magyarok a címzettek válaszára? A levélírók terveztek-e és mit arra az esetre, ha belátható időn belül nem érkezik mérvadó válasz? Van-e erre valamilyen határidő, vagy ez a levél is a feledésbe merül, mit a korábbi kezdeményezések? Az sem mellékes kérdés, hogy a vajdasági magyarokat már nem egy alkalommal cserbenhagyó magyar diplomácia ezúttal kiáll-e az érdekekben?

A Vajdaság Ma hírportál körkérdésére, hogy lesz-e hatása a három vajdasági magyar pártvezető levelének a szerbiai vezetőkhez a 1944/45-ös megtorlások ügyében, a 603 szavazó mindössze 18,4%-a válaszolt igennel, 49,8%-a nemleges választ adott, 31,8%-a szerint pedig egyelőre nem lesz hatása.

Dr. Becsey Zsolt javaslatának jelentősége éppen abban van: Amennyiben az 1944–45-ben a Délvidéken elkövetett népirtás hivatalos beismerése és az érintettek kárpótlása nem lesz Szerbia majdani uniós tagságának előfeltétele, kérdésesé válik, hogy erre a beismerésre bármikor is sor kerül-e.

Végezetül: A levél példa lehet(ne) arra, hogy kell(ene) képviselni a vajdasági magyarságot a hatalmi szervek felé, helyzetének a többi megoldatlan problémájával kapcsolatban is.

Bozóki Antal